

FRAMTIDSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 3/2001 rd

Regeringens proposition om statsbudgeten för 2002

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagens biträdande generalsekreterare informerade genom sitt brev av den 12 september 2001 i det syfte som framgår av 38 § 3 mom. riksdagens arbetsordning utskottet om att riksdagen den 12 september 2001 remitterade regeringens proposition om statsbudgeten för 2002 (RP 115/2001 rd) till finansutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- överdirektör Arvo Jäppinen, undervisningsministeriet
- avdelningschef Timo Kekkonen, handels- och industriministeriet
- kanslichef Markku Wallin, arbetsministeriet.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Budgetpropositionens uppbyggnad

Inte heller nu innehåller budgetpropositionen någon systematisk överblick eller rapport om de långsiktiga utvecklingslinjerna. Detta vore nödvändigt bland annat när konsekvenserna av förändringarna i omvärlden och den offentliga ekonomin i ett längre tidsperspektiv bedöms. Det vore också på sin plats att budgetpropositionen innehöll information om hur regeringen har garanterat sig för stora osäkerhetsfaktorer.

Utskottet anser att regeringen hädanefter varje år i samband med budgetpropositionen bör göra en utvärdering av utvecklingen på sikt, särskilt med avseende på en hållbar offentlig ekonomi på längre sikt.

Arbetsmarknadspolitiken

Arbetsmarknadspolitikens tyngdpunkter är bland annat insatser för att främja de arbetssökandes egen aktivitet, regionala nätverk för arbetsförvaltningens serviceställen och bättre arbetsgivar-service. Alla dessa insatser är viktiga verktyg i en aktiv arbetskraftspolitik både när det gäller att minska långtidsarbetslösheten och att bättre samordna utbud och efterfrågan på arbetskraft.

I debattdokumentet Arbetets framtid i Finland — riktlinjer för framtidspolitiken (FRE 1/2001 rd) diskuterar framtidsutskottet ingående de framtida utmaningarna i arbetsmarknadspolitiken. I dagens läge är det viktigt att snabba införa verktyg som gör det möjligt att höja förvärvsgraden. Exempel på sådana verktyg är insatser för att dämpa förtida pensionering ge-

nom att faktorer som orsakar utbrändhet minskas och åtgärder för att få större flexibilitet i pensioneringsbenägenheten genom att de gällande författningarna och bestämmelserna om pensionering ses över.

Sysselsättningsgraden bland kvinnor är betydligt lägre än bland män. Nya lösningar är av stor vikt i ett läge då efterfrågan på arbetskraft inom den offentliga sektorn, till exempel i omvårdnadsyrken, kommer att öka avsevärt inom de närmaste 4—5 åren. Dessutom är det viktigt att ge förvärvsaktiva bättre möjligheter att samordna familj och arbetsliv.

Utskottet anser att regeringen snabbt bör sätta in åtgärder för att minska konsekvenserna för arbetslivet av att människor pensionerar sig i förtid och för att införa mer flexibla former för pensionering. Alterneringsledighet ger arbetstagarerna möjligheter att utveckla sig och vara kvar i arbetslivet utan att bli utbrända. Därför bör möjligheterna att utnyttja alterneringsledighet förbättras. Möjligheterna till familjeledighet bör ökas och fördelas jämnare mellan män och kvinnor. Detta låter sig göras genom ändringar i bestämmelserna om familjeledighet.

Forskning och produktutveckling

Under 1990-talet genomgick produktionen i Finland en stor omvälvning och blev alltmer kunskapsintensiv. Till stor del har den positiva kunskapsinriktade utvecklingen berott på att staten och privata har gjort stora investeringar i forskning och produktutveckling. Samtidigt har exporten av högteknologiprodukter ökat från sex till 23 procent av den totala exporten. I sitt debattdokument framhåller framtidsutskottet att Finland behöver en relativt stor satsning på forskning eftersom vårt land måste stå sig i konkurrensen inom kunskapsintensiva branscher. Utskottet föreslog då att investeringarna i FoU fram till 2010 höjs till minst 4 procent av bnp och statens andel till 40 procent.

På senare år har den offentliga sektorn satsat allt mindre på FoU. Av budgetpropositionen att döma har den offentliga sektorn för avsikt att ytterligare minska sina satsningar i relation till

bnp. År 1999 var den offentliga finansieringen av FoU 1,04 procent av bnp men om budgetpropositionen för 2002 går igenom minskar andelen till cirka 0,95 procent. Statens råd för vetenskap och teknologi har i ett beslut sagt att andelen av bnp bör ligga på samma nivå som 1999. Statens andel av FoU-finansieringen fortsätter att sjunka trots att den redan nu ligger under 30 procent.

Av budgetpropositionen får man den uppfattningen att regeringen nu koncentrerar sig på att göra i och för sig viktiga utvärderingar (en utvärdering av innovationsmiljön i Finland med start 2002 och en mellanrapport om användningen av medlen senast i slutet av 2002) och inväntar resultaten innan nya beslut om investeringar fattas.

Utskottet anser att Finland inte kan tillåta sig att "ta ledigt" några år från uppgiften att öka anslagen för forskning och utveckling. Om den offentliga finansieringen sjunker ytterligare kommer Finlands konkurrenskraft att minska och innovationssystemet kan om några år vara i den situationen att det råder brist på kompetenta experter, vilket bromsar up investeringarna i produktion och utveckling, som är viktiga för tillväxten och samtidigt medför att verksamheten flyttas över till andra länder.

Högskolor och utbildning

Budgetpropositionen innehåller ett flertal positiva drag när det gäller insatserna för att utveckla utbildningen. Högskolorna får en nivåförhöjning på 40 miljoner euro. Samtidigt uppger regeringen att ytterligare nivåförhöjningar på 50 miljoner euro (RP 30/2001 rd) kommer att göras de närmaste två åren. Anslagen för yrkeshögskolorna ökar med 10 procent, för den allmänbildande utbildningen med 7 procent och för yrkesutbildningen med 14 procent.

I debattdokumentet understryker utskottet att alla områden inom vetenskap och kultur kommer att behöva utbildning med större djup och högre standard när kunskapssamhället är ett faktum. Men tillströmningen av studerande till de högteknologiska ämnena har lett till resursbrist och till så stor överbelastning av lärarna att

många högkvalificerade lärare har sökt sig bort från högskolorna. De otillräckliga resurserna, den bristfälliga handledningen och bristerna i det finansiella systemet har resulterat i längre studietider. Det är oroväckande att många avbryter sina högskolestudier.

Det är viktigt att kvalitet är ett honnörsord på alla nivåer och inom alla sektorer i utbildningen. Kvaliteten kan delvis höjas med hjälp av större resurser. Men också vår kulturella omgivning spelar in samtidigt som det är viktigt att bygga upp kreativa lärmiljöer.

I flera år har Finland investerat i informationsteknik för skolorna. Nu är det dags att ta fram nya tillämpningar för interaktion mellan hem, yrkesliv och skola. Det ger nya inlärnings-

möjligheter och medverkar till att minska risken för digital utslagning.

Utskottet menar att det är positivt att regeringen i budgetpropositionen prioriterar ökade resurser för utbildning, men trenden måste förstärkas. Samtidigt som högskolorna får ökade resurser är det viktigt att förbättra finansieringen och resultatstyrningen, se över snedvridningar på dessa punkter och ta fram nya modeller för snabbare tillträde till studier och kortare studietider.

Utlåtande

Framtidsutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att finansutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Helsingfors den 17 oktober 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Martti Tiuri /saml
vordf. Kalevi Olin /sd
medl. Jouni Backman /sd (delvis)
Christina Gestrin /sv
Leena-Kaisa Harkimo /saml (delvis)
Leea Hiltunen /kd
Susanna Huovinen /sd

Ulla Juurola /sd (delvis)
Reijo Kallio /sd
Kyösti Karjula /cent
Markku Markkula /saml
Petri Neittaanmäki /cent
Esko-Juhani Tennilä /vänst.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Paavo Löppönen.